Ilie MOISE

Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Litere şi Arte
"Lucian Blaga" University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts

Ilie Dăianu şi spiritul Blajului

Ilie Daianu and the Spirit of Blaj

This study is meant to revisit the image of one of the long-forgotten personalities of Transylvanian culture at the end of the 19th century and the beginning of the 20th century: *Dr. Ilie Daianu.* A fearless political journalist (he was a member of the group of journalists who covered the famous trial of the Memorandum), editor-in-chief of newspapers and magazines ("Dreptatea" – "Justice", " Tribuna" – The Tribune", " Ravasul" – "The People's Paper"), writer, translator (he translated into Romanian the memorandum "Supplex Libellus Valachorum") and publisher (he published in the Latin alphabet Grigore Maior's " Sermons"), dr. Ilie Daianu was "a man of his time", actively involved in the main events that prepared The Union of 1918, a historical event to which he dedicated his entire work and life. Some of Ilie Daianu's most representative works are: "Eminescu in Blaj" – a meritorious contribution to Eminescu's biography, "The Titan of Sisesti" and "The Silesian Poet Martin Opitz and the Romanians from Transylvania".

Keywords: Romanian culture at the beginning of the XXth century, Ilie Dăianu, preparations of the 1918 Union

Institution's address: Bd-ul.Victoriei, nr. 5-7, Sibiu, 550024, România, tel**:** +40-(269) 21.55.56, Fax**:** 40-(269) 21.27.0, E-mail**:** *litere@ulbsibiu.ro,* Web**:** *http://litere.ulbsibiu.ro*

Personal e-mail: *transilvaniaro@yahoo.com*

Aniversarea a două veacuri şi jumătate de la întemeierea şcolilor din Blaj, moment unic în istoria învăţământului şi culturii româneşti, mi-a prilejuit bucuria evocării unei personalităţi aproape uitate – *protopopul unit al Clujului* de odinioară şi director al *Tribunei*, între anii 1896-1900, distinsul cărturar *dr. Ilie Dăianu.* A fost un bun prilej de a readuce în memoria celor mai vârstnici figura de patriarh a publicistului, silueta înaltă trecând liniştit pe străzile Clujului, sau urcând pe fosta Regală, nr. 52 (Republicii) unde nimic nu mai mărturiseşte, astăzi, că acolo a ostenit atâţia ani, spre folosul culturii româneşti, un ziarist de înaltă ţinută etică şi profesională, un autentic reprezentant al scrisului transilvan împământenit la noi de spiritul Blajului şi al şcolilor sale.

Dr. Ilie (Elie) Dăianu s-a născut la 9 martie 1868, în localitatea *Cut* din judeţul *Alba*, fost domeniu al Blajului, cumpărat de episcopul Petru Pavel Aron „din al său", la 1758 pentru a înzestra proaspăt înfiinţatele „şcoli de obşte"[1]. Fiu de ţărani înstăriţi (tatăl său era primar) şi-a început studiile în sat[2], apoi le-a continuat la Sebeş, Sibiu şi Blaj unde a susţinut, în 1888 şi examenul de maturitate[3]. O „convorbire" din 1938, va prilejui fostului şef al promoţiei 1888, o emoţionantă evocare a momentului, dar şi a atmosferei de înaltă elevaţie intelectuală şi morală, care domnea în şcolile blăjene de la sfârşitul veacului al XIX-lea[4]. Cu sprijinul iluştrilor săi dascăli (Timotei Cipariu şi Ioan Micu Moldovan) şi – desigur - prin muncă, voinţă şi inteligenţă a acumulat o cultură temeinică, încercând să dobândească, asemenea tuturor înaintaşilor care au trecut prin şcolile Blajului, că „Soarele românilor de aici a răsărit" (Ion Heliade), că acolo, în orăşelul de la întâlnirea celor două Târnave se făureau caractere puternice, forjate de conştiinţa latinităţii, de trecutul nostru istoric şi – îndeosebi – de dorinţa de a fi de folos ţării şi neamului.

Şi-a continuat studiile universitare – *teologia* şi *literele* – la Budapesta şi Graz, cu o bursă primită din partea mitropolitului Ioan Vancea, luându-şi doctoratul cu teza *Vocalis nasalis în limba română*, tipărită, la Budapesta, în 1895[5]. Ca student al Universităţii din Graz a audiat, timp de un an, cursurile renumitului romanist *Carol Schuchardt* şi ale altor profesori cunoscuţi ai vremii, specializându-se în *romanistică* şi aprofundând, totodată, *limba* şi literatura *germană.* Spirit receptiv, cu o solidă cultură literară, istorică şi teologico-filozofică, reuşeşte să se impună drept unul dintre cei mai prestigioşi membri şi conducători ai societăţii *Petru Maior* din Budapesta. Un prim succes notabil, care i-a readus, cu siguranţă, în minte discursul memorabil al profesorului Timotei Cipariu, la Centenarul şcolilor din Blaj: „Care

şcoală, între toate şcoalele româneşti, poate să arate atâţia bărbaţi mari, ieşiţi din sânul lor?"

În perioada 10-14 aprilie 1894 participă, împreună cu Valer *Moldovan*, Ilie *Cristea* (viitorul patriarh), Iuliu *Maniu* şi Aurel *Vlad*, la *Congresul studenţesc* de la *Constanţa*, pe care îl va prezenta în *Dreptatea*, sub pseudonimul Edda[6], iar în luna mai a aceluiaşi an face parte din *biroul* de *presă* al procesului *Memorandului*, condus de dr. Vasile Lucaciu şi Septimiu Albini. După propria-i mărturisire, pe lângă *corespondenţele* şi *dările de seamă* cu privire la proces, ce le trimite ziarului *Dreptatea* din Timişoara, era şi un fel de „aghiotant personal" al gazetarului *Roberto Fava*, trimis special al mai multor ziare italiene.

După terminarea studiilor, dr. Ilie Dăianu a fost un an (1895) redactor la ziarul *Dreptatea* din Timişoara, apoi, din însărcinarea lui Ioan Raţiu, director al *Tribunei* din Sibiu pe care o conduce de la 1 ianuarie 1896 până la 1 mai 1900[7]. Aici s-a remarcat ca un gazetar politic bine informat, cultivând cu predilecţie o publicistică literară şi culturală.

A semnat, în *Tribuna*, nenumărate articole şi studii (printre care *Victor Vlad Delamarina*, elogios apreciat de Maiorescu) şi a sprijinit începuturile literare ale multor tineri, merit puţin reliefat de critica şi istoria literară.

În 1897 îi publică tânărului *Octavian Goga*, elev în clasa a VI-a a Liceului de Stat din Sibiu, şase poezii, apoi, în nr. 1 din 13 ianuarie 1900, pe când Goga era elev la „Andrei Şaguna" din Braşov, face să vadă lumina tiparului poezia *In calomniatores*, un vehement protest liric împotriva procurorului Lazar de la Tribunalul din Alba-Iulia care a insultat memoria lui Avram Iancu. În timpul directoratului său, *Tribuna* a purtat o intensă campanie împotriva serbărilor *Milleniului*, pe atunci în plină desfăşurare. Semnând şi cu pseudonimul *Edda*, a publicat, în afară de articole politice, note de călătorie, recenzii şi articole de istorie a culturii.

În numărul din 4/16 februarie, redacţia face cunoscut cititorilor că dr. Ilie Dăianu se retrage de la conducerea ziarelor *Tribuna* şi *Foaia poporului*, anunţ însoţit de o admirabilă caracterizare a personalităţii acestuia: „Dl. dr. Ilie Dăianu, directorul ziarului *Tribuna* şi al *Foii poporului* se retrage, cu ziua de azi, de la conducerea lor, după 4 ani împliniţi, cât timp şi-a consacrat toate forţele intelectuale, întreaga energie şi diligenţă, numai pentru ridicarea acestor organe naţionale de publicitate la nivelul reclamat de spiritul timpului şi de serviciul poporului, în serviciul căruia sunt puse. Publicul cititor va regreta, cu noi împreună, retragerea d-lui dr. Ilie Dăianu de la conducerea ziarelor noastre, dar să sperăm că dl. Dăianu va rămâne, şi pe mai departe, muncitor zelos în coloanele ziarelor noastre, va rămâne ceea ce a fost – energic luptător şi apărător al cauzei naţionale, sub steagul pe care l-a ţinut până acum, cu atâta demnitate, la înălţimea cuvenită."

Se căsătoreşte, în 1897, cu Ana (Netti) Totoianu din Micesti - Alba, dar curând, în iulie 1900, rămâne văduv. Se retrage între zidurile culturale ale Blajului unde este numit *profesor* de teologie morală şi pastorală la Facultatea de teologie. „La şcolile din Blaj, se confesează Ilie Dăianu în 1929 - era o atmosferă straniu de ostilă faţă de Eminescu – studiul regretatului canonic Grama îi crease această atmosferă. De aceea era o îndrăzneală din partea mea, când într-un articol din *Unirea* l-am pomenit elogios... Îndrăzneala – precizează Dăianu – a avut efect: am fost felicitat când de unul, când de altul, de profesorii Blajului care l-au cunoscut personal şi ce amintiri îi păstrează[8]." De la aceşti profesori a reuşit Dăianu să adune ştiri, amintiri, „aproape tot ce se putea şti despre petrecerea lui Eminescu la Blaj[9]."

Dr. Ilie Dăianu părăseşte Blajul în 1902, fiind numit *preot* şi *protopop* al *Clujului*, funcţie în care va rămâne timp de aproape 40 de ani, până la pensionare. Când a fost instalat, unul dintre enoriaşi (Ioan Bereş) i-a întins brâul roşu, semn al puterii şi al trainicei legături dintre păstor şi turmă, cu următoarele cuvinte: „În această legătură zace siguranţa unei rodnice lucrări, pentru marea misiune ce ne aşteaptă, de a ridica noul Sion, noua biserică din Cluj, de a asigura înflorirea atâtor şcoale române şi mântuirea atâtor suflete mult încercate, de a readuce spiritul păcii, al concordiei şi al progresului." Tânărul protopop le răspunde clujenilor cu aceeaşi căldură şi emoţie, asigurându-i că primeşte brâul ca pe un semn al dragostei şi devotamentului, „ca pe un inel de logodnă primit de la mireasa sa – Parohia Clujului."

Lumea românească din zonă s-a bucurat de sosirea lui Ilie Dăianu, pregătirea intelectuală şi trecutul său fiind o garanţie a înţelepciunii şi afecţiunii speciale faţă de soarta celor mulţi. La începutul activităţii are de înfruntat autorităţile şcolare ale statului maghiar pentru a putea susţine singurul aşezământ cultural românesc *şcoala primară* de pe lângă *Biserica Bob*, pe care reuşeşte să o salveze prin ridicarea unei noi clădiri, conformă cu cerinţele legii Appony. În misiunea sa de ridicare culturală a românilor, s-a sprijinit, deopotrivă, pe Despărţământul Asociaţiunii din Cluj, condus de dr. Amos Frâncu. Calendarele, conferinţele şi broşurile editate (*Serbările de la Sibiu* – 1905; *Problemele Asociaţiunii* – 1912 ş.a.), aveau întotdeauna, în prim-plan, pe *jurnalistul*, *protopopul* şi *oratorul* de elită care a fost dr. *Ilie Dăianu*.

A fost un protopop de mare cultură, un publicist remarcabil şi un istoric respectat care a ştiut să îmbine – spre folosul neamului – activitatea păstorească de la Biserica Bob, cu aceea de gazetar. El s-a impus, apoi, în ochii opiniei publice atât prin demnităţile pe care le-a deţinut – membru în Comitetul Central al *Asociaţiunii*... în care vedea „o stea călăuzitoare a culturii româneşti", „om de încredere al *Societăţii pentru Fond de Teatru Român*", sprijinitor al *Ligii culturale* – cât şi prin lucrările

pe care le-a scris, prin periodicele la care a colaborat sau pe care le-a condus. O mențiune specială pentru *Răvașul*, prima publicație *pentru popor* care a apărut la Cluj, în limba română, la 4 aprilie 1903 și pe care Dăianu a condus-o cu multă dăruire. *Răvașul* a cărui redacție din strada Napoca a fost vizitată, de I. L. Caragiale, la 3 septembrie 1903[10], a militat pentru o literatură popular-națională, de nuanță sămănătoristă, pentru păstrarea tradițiilor populare, a portului românesc și pentru valorificarea folclorului literar. Revista a publicat poezii, proză, articole, studii, cronici literare, dări de seamă, reportaje, recenzii, însemnări și note, reușind prin sârguința lui Ilie Dăianu, să strângă în jurul său, în calitate de colaboratori, personalități de frunte ale scrisului românesc: Nicolae *Iorga*, Duiliu *Zamfirescu*, George *Coșbuc*, Alexandru *Vlahuță*, Brătescu *Voinești*, Cincinat *Pavelescu*, Ion *Agârbiceanu*, Șt. O. *Iosif*, Panait *Cerna*, Aron *Cotruș*, Octavian *Goga*, Teodor *Mureșan*, I. E. *Torouțiu*, Al. *Ciura*, Silviu *Dragomir*, Al. *Lupeanu-Melin*. Lista poate continua cu alți condeieri vârstnici sau tineri. Subliniem apoi că în spiritul Blajului, *școala* și *biserica* erau două dintre instituțiile care s-au bucurat de mare atenție din partea conducerii revistei. Biserica, după cum era și normal, era considerată „izvorul cel mai puternic de regenerare a neamului românesc."

Tolerant și instruit, Ilie Dăianu a intuit, la timp, că cei doi plămâni prin care respiră biserica românească sunt cele două „strane" – *ortodoxă* și *unită*, așezate aici, în calea tuturor răutăților, la întretăierea drumurilor și religiilor dintre Orient și Occident, dintre Bizanț și Roma, că rolul nostru, ca națiune europeană și creștină, este acela de a netezi calea spre revenirea la o singură biserică „una și nedespărțită." În consecință, toate acțiunile sale au fost subordonate *eliminării schizmei* de la *1054*. S-a considerat, întotdeauna, *protopop ortodox-unit*, funcție imprimată pe cele mai multe acte și cărți ale sale. Echilibrat și bun negociator, Dăianu era invitat la toate dezbaterile privind detensionarea relațiilor dintre cele două biserici, întrucât reușea să pună în valoare, să aducă în prim-plan acele elemente care apropie cele două strane și nu pe acelea care le dezbină. Pentru contribuția sa, într-un atare plan, mitropolitul Bisericii Ortodoxe, Nicolae Bălan a ținut să-i scrie, la 6 mai 1920: „Mărturisesc că, de nici unul din bărbații bisericii, nu m-am simțit atât de aproape, ca față de Domnia Voastră."[11] Drumul său va fi confirmat, șapte decenii mai târziu, de Ioan Paul al II-lea, care a ales România pentru cea dintâi vizită pastorală într-o țară majoritar ortodoxă, în speranța găsirii unor căi de revenire la ... o singură turmă și un singur păstor. Dar ... n-a fost să fie! Poate atunci România a ratat unica sa șansă de intrare în ... istoria lumii.

„Creștinesc în fond, românesc în spirit, literar în formă" – *Răvașul*, după cum îl caracteriza, în 1908, *Revista teologică* din Sibiu – oglindea, îndeosebi, prin condeiul conducătorului său, cele mai importante evenimente din viața cultural-literară a vremii. În 1905 deplângea stingerea din viață a vrednicului folclorist și învățător Ion Pop *Reteganul* și, tot în același an, saluta elogios apariția volumului de *Poezii* al lui Octavian *Goga*, considerând-ul „un adevărat eveniment literar." Apoi, în 1907, Dăianu își îndoliază condeiul anunțând trecerea în eternitate a scriitorilor B. P. *Hasdeu* și Iosif *Vulcan*, precum și pe aceea a canonicului blăjean dr. Augustin *Bunea* – cel mai important istoric al bisericii române unită cu Roma. Deși, după unii istorici literari, *Răvașul* a fost „un exemplu de revistă mediocră"[12], rolul pozitiv al acesteia în contextul literaturii transilvane de la începutul secolului al XX-lea și calitatea de excepție a colaboratorilor, nu pot fi contestate. Aprecierile istoricilor literari Mircea Popa și Valentin Taşcu, sunt prea dure, poate chiar nedrepte, dacă ne raportăm la contextul în care a apărut *Răvașul*. Aderând în totalitate la concepțiile lui Maiorescu despre limbă și cultură, ziarul continuă tradițiile presei ardelene, manifestând, ori de câte ori s-a ivit prilejul, devoțiune și admirație față de strădaniile și munca predecesorilor: Cipariu[13], Bărnuțiu[14], Barițiu[15], Iosif Vulcan[16] etc.

După 1913, *Răvașul* se transformă în săptămânalul *Solia satelor*, condus tot de Dăianu ca director și de Lupeanu-Melin ca redactor responsabil. În afară de *Dreptatea*, *Tribuna* și *Răvașul*, Ilie Dăianu a condus și alte publicații precum *Steaua Transilvaniei* – organ al Renașterii Naționale de sub președinția lui G. Stoian, ori *Dezrobirea* din Deva și a colaborat, cu autoritate și competență, la multe alte ziare și reviste, începând cu *Familia* din Oradea, *Unirea* din Blaj, *Luceafărul*, *Transilvania*, *Decalogul*, *Biruința*, *Țara noastră*, *Gând românesc* etc. și până la prestigioasa *Convorbiri literare*. Scrisul său se remarcă prin sinceritatea sentimentelor, prin naturalețea și căldura expresiei. Astfel a fost perceput Dăianu de critica vremii, iar cititorii, oameni simpli sau intelectuali rafinați, i-au acordat o reală prețuire.

Activitatea dr. Ilie Dăianu pe tărâm cultural, literar și publicistic, cunoștințele sale profunde, bogate și variate, precum și lucrările pe care le-a scris, l-au impus ca pe un reprezentant de frunte al generației sale, care fusese angajată cu fermitate în acțiunea politică, finalizată prin *unirea Transilvaniei* cu *România*. Tocmai de aceea, intrarea clerului bisericii române unite în viața publică a României Mari, s-a produs sub auspicii favorabile.

Reîntors din lagărul de la Șopron (unde fusese întemnițat pentru ideile sale din timpul războiului) abia în decembrie 1918, Dăianu se angajează, cu toate forțele, în slujba consolidării unității naționale, pe plan politic, economic și publicistic, în modelarea noii societăți. Intră în *Partidul Poporului*, alături de Goga și Goldiș, fiind ales *deputat* în 1920 și *vicepreședinte* al Camerei... Președinte era Duiliu Zamfirescu, fost colaborator al *Răvașului* de la Cluj. În această calitate va purta doleanțele ardelenilor în cel mai înalt for al țării,

reprezentând, în 1921, interesele *Astrei*, cu ocazia dezbaterii proiectului legii reformei agrare, vizând obținerea unor terenuri pentru casele naționale din câteva comune[17]. Prestațiile sale în Parlament i-au adus numeroase recunoașteri publice, devenind o recunoscută și ascultată autoritate în procesul de integrare a instituțiilor din Transilvania în sistemul general al societății românești. I se întrevedea, de către unii contemporani, chiar ridicarea în ierarhia ecleziastică. Astfel, cu ocazia numirii lui Dăianu la Lugoj, în calitate de *cononic*, judecătorul timișorean C. G. Axente ținea să îi comunice aprecierea sa: decizia era primită ca primul pas spre episcopat, o meritată dar cam târzie recompensă pentru munca, strădania și calitățile sale[18].

După Diktatul de la Viena, se refugiază la Teiuș și Deva, unde, în 1942, i s-a încredințat conducerea ziarului *Dezrobirea*. Tot aici va elabora studiul *Poetul silezian Martin Opitz și românii din Transilvania* pe care-l va publica împreună cu poemul „Zlatna", în traducerea lui George Coșbuc și despre care Dăianu afirma, cu legitimă și îndreptățită mândrie că este „un certificat poetic al romanității noastre."[19] Contribuțiile sale la îmbogățirea și promovarea istoriei noastre cultural-literare sunt numeroase, acoperă aproape șapte decenii (a debutat în 1887, în *Familia*) și s-au bucurat de atenție la apariția lor.

Temele mari care străbat, ca niște magistrale, cele șapte decenii în slujba Măriei-sale, *cuvântul* (fie că avem de-a face cu însemnări de călătorie, studii de istorie culturală, creații literare, corespondență sau memorialistică), sunt trei: *Blajul* cu dascălii și școlile sale, *unirea* cu biserica Romei și localitatea natală -*Cutul*, mereu prezent în gândurile, visele și preocupările sale.

Istoria literaturii și a culturii noastre va reține, cu siguranță, studiile despre Mihai Eminescu[20], Gheorghe Șincai[21], Timotei Cipariu – „una dintre cele mai reprezentative și caracteristice figuri ale culturii românești...savantul graiului românesc și cruciatul luptelor pentru limbă"[22], Ioan Micu Moldovan – vicar capitular, membru activ al Academiei Române și președinte al *Asociațiunii*...(1895-1901), care, în plin război, își exprima dorința de a mai trăi doar atât „ca să vadă ce va face România noastră"[23], Cincinat Pavelescu – excelentul epigramist[24], Vasile Militaru – poetul „veșnic risipitor de cântec românesc"[25], dr. Amos Frâncu – „stegarul ideal"[26], ultimii cinci, cuprinși în volumul *Busturi sufletești*, apărut la Tipografia Cultura, în 1937.

Dintre multele lucrări semnate de Ilie Dăianu, mai amintim: *Suplex Libellus Valachorum* – (pe care l-a tradus în limba română, în 1902), *Al doilea președinte al Asociațiunii..., Vasile Ladislau Pop*[27], *Un sfânt pribeag român – Ieremia Valahul*[28], *Predici sau învățături la toate duminicile și sărbătorile anului de Petru Maior*[29], *La mormântul mitropolitului Atanasie Anghel. Întemeietorul Unirii cu Roma*[30] sau *Ardealul în avangarda Renașterii Naționale*[31].

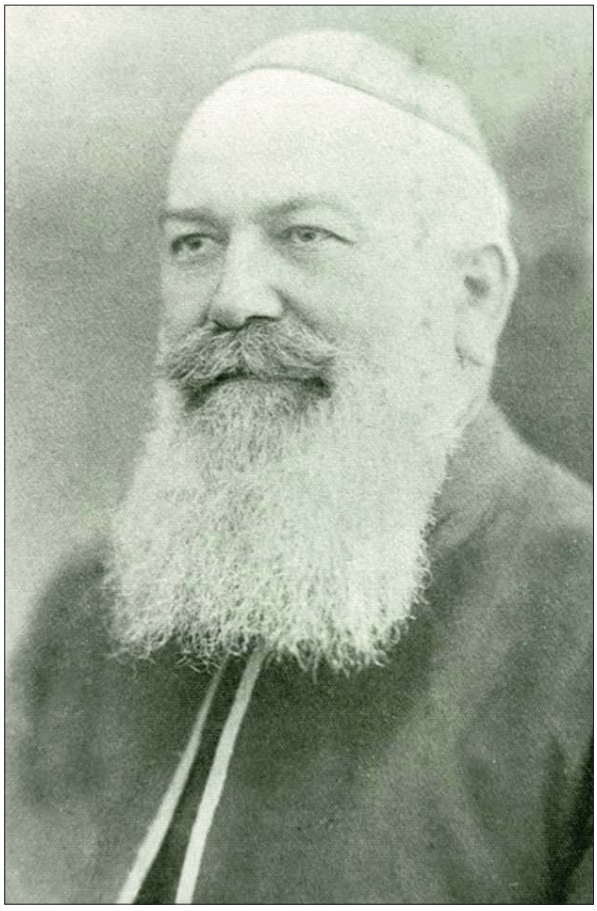
„Teolog care și-a depășit confrații prin orizontul cultural de largă cuprindere, Ilie Dăianu ocupă un loc însemnat între oamenii de cultură români, regăsindu-l atât în susținerea *presei*, a *așezămintelor culturale*, cât și în sedimentarea *structurilor* societății românești *moderne*." – după aprecierea cercetătorului Ioan Opriș[32].

Prin tot ce a făcut și întreprins, prin ideile generoase care au stat la baza întregii sale activități, dr. Ilie Dăianu rămâne „produsul" și, în același timp, reprezentantul tipic al spiritului care domnea în școlile blăjene la sfârșitul veacului al XIX-lea. Și dacă este adevărată afirmația unora că la 1918, între Transilvania și Țara de dincolo de munți era un decalaj social de 100 de ani, cu siguranță 75 îi datorăm Blajului și școlilor sale.

Dar *locul* și *rolul* său în *cultura* și *civilizația românească* vor putea fi stabilite definitiv doar atunci când cercetătorii vor reuși să publice fondurile de *manuscrise* existente la *Biblioteca Națională* din București și la *Arhivele* din Cluj[33].

Ilie Dăianu – protopopul unit al Clujului (1903)

Ilie Dăianu – parlamentar

Ilie Dăianu în refugiu la Deva

Ilie Dăianu alături de nora, nepoata şi fiul său

Ilie Dăianu, printre cutenii săi: la sfinţirea crucii cumnatului său, Ilie Brate

Note:

1.Augustin Bunea, *Episcopii Petru Paul Aron şi Dionisiu Novacovici sau istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1902.
2. Cf. *M-am pornit la şcoală – amintiri*, Cluj, Tip. Ardealul, 1939.
3. *Şematismul* ... pe anul 1900, Blaj – 1900.
4. În *Fondul personal şi colecţia de documente Ilie Dăianu* de la „Direcţia judeţeană Cluj a Arhivelor Naţionale" (1220 unităţi arhivistice), la nr. 201 se află manuscrisul unei

„Convorbiri cu părintele Dăianu" intitulată *Blajul cu perspectiva unui semisecol.*
5. Dăianu Illés, *Vocalis Nasalis a Roman Nyelvben*, Budapest, 1895.
6. Edda – *De la Congresul studenților români* în „Dreptatea", Timișoara, nr. 204-205 / 1894.
7. Cf. *Fișă bio-bibliografică* (9 martie 1934) - Fond personal Ilie Dăianu (Direcția județeană Cluj a Arhivelor Naționale).
8. *Biruința*, 29 iulie 1929, Cluj.
9. *Ibidem*.
10. Ioan Oarcăsu, *Caragiale și Ardealul*, în „Steaua", anul VI (63), 1955, p. 112-116.
11. Apud Ioan Opriș, *Câteva date despre viața și opera lui Elie Dăianu*, în „Transilvania", nr. 6 / 2002, p. 28.
12. Mircea Popa și Valentin Tașcu, *Presa literară românească din Transilvania până în 1918*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980.
13. E. Dăianu, *Jubileul școalelor din Blaj*, în *Răvașul*, nr. 21 / 1904.
14. *Ibidem*.
15. E. Dăianu, *George Barițiu* (1812-1893), în *Răvașul*, nr. 12 / 1904.
16. Idem, *Jubileul" Familiei"*, în *Răvașul*, nr. 25 / 1904.
17. Cf. Ioan Opriș, *op. cit.*, p. 28.
18. *Ibidem*.
19. Ilie Dăianu, *Poetul silezian Martin Opitz și românii din Transilvania*, în *Apulum* – Buletinul Muzeului din Alba-Iulia, (1943-1945).
20. Ilie Dăianu, *Eminescu în Blaj*. Amintiri ale contimporanilor, Sibiu, 1914.
21. Idem, *Gheorghe Șincai de la Șinca Veche*, Oradea, Tipografia Diecezană, 1939.
22. Idem, *Timoteiu Cipariu...*, „Bucovina", I. E. Torouțiu, București, 1937.
23. Idem, *Moldovănuț*, Cluj, Tip. Lumina, 1937.
24. Idem, *Poetul constructiv: Cincinat Pavelescu*, în *Busturi sufletești*, Cluj, Tipografia Cultura, 1937, p. 4-11.
25. Idem, *Poetul fabulist: Vasile Militaru*, în *Busturi sufletești*, Cluj, Tipografia Cultura, 1937, p. 12-24.
26. Idem, *Stegarul ideal: Dr, Amos Frâncu și desfășurarea steagului*, în *Busturi sufletești*, Cluj, Tipografia Cultura, 1937, p.25-28.
27. Idem, *Al doilea președinte al Asociațiunii... – Vasile L. bar. Pop* (1819-1875), Sibiu, Editura Asociațiunii, 1925.
28. Idem, *Un sfânt pribeag român – Ieremie Valacul* (1556-1625), Cluj, Editura revistei „Viața creștină", 1936.
29. Idem, *Predici sau învățături la toate duminicile și sărbătorile anului de Petru Maior*, partea I, Cluj, Tipografia „Carmen" Petru P. Barițiu, 1906.
30. Idem, *La mormântul mitropolitului Atanasie Anghel. Întemeietorul Unirii cu Roma*, Blaj, Tipografia Seminarului teologic greco-catolic, 1912.
31. Idem, *Ardealul în avangarda Renașterii Naționale*, Cluj, Tipografia Ardealul, 1939.
32. Ioan Opriș, *op. cit.*, p. 27.
33. Încercările de recuperare a personalității și operei lui Ilie Dăianu – timide înainte de 1989, s-au înmulțit vizibil în perioada postdecembristă și se datorează, în mare parte, cercetătorilor clujeni. Profesorul Mircea *Curticeanu* de la Facultatea de Litere, a fost cel dintâi universitar care a atras atenția asupra *Fondului Dăianu* (de la Arhivele Naționale - Cluj), prin publicarea câtorva scrisori în *Echinox*, la cunoscuta rubrică *Arhiva*. Istoricul literar Ioan *Buzași* a retipărit, în 2000, *Eminescu în Blaj*, iar Ioan *Opriș* a publicat, în revista *Transilvania*, unul dintre cele mai adevărate și bine documentate studii care s-au scris vreodată despre Ilie Dăianu. La inițiativa conducerii Academiei, autorul acestei ediții a elaborat, în anii 90, un articol cu caracter monografic *Elie(Ilie) Dăianu* publicat în *Dicționarul General al Literaturii Române*, C/D, București, Editura Univers Enciclopedic, 2004, p. 603. Cea mai consistentă recuperare a dimensiunii memorialistice a operei lui Dăianu, rămâne, însă, ediția în două volume de *Amintiri din închisoare și exil* (1917-1918), îngrijită de Valentin *Orga*, Maria *Aldea* și Cosmin *Budeancă*, apărută la Cluj-Napoca, 2002-2003.

Bibliografie:

Augustin Bunea, *Episcopii Petru Paul Aron și Dionisiu Novacovici sau istoria românilor transilvăneni de la 1751 până la 1764*, Blaj, Tipografia Seminarului, 1902.

Dăianu Illés, *Vocalis Nasalis a Roman Nyelvben*, Budapest, 1895.

Ilie Dăianu, *Eminescu în Blaj*. Amintiri ale contimporanilor, Sibiu, 1914.

Idem, *Gheorghe Șincai de la Șinca Veche*, Oradea, Tipografia Diecezană, 1939.

Ilie Dăianu, *Timoteiu Cipariu...*, „Bucovina", I. E. Torouțiu, București, 1937.

Ilie Dăianu, *Moldovănuț*, Cluj, Tip. Lumina, 1937.

Ilie Dăianu, *Poetul constructiv: Cincinat Pavelescu*, în *Busturi sufletești*, Cluj, Tipografia Cultura, 1937.

Ilie Dăianu, *Poetul fabulist: Vasile Militaru*, în *Busturi sufletești*, Cluj, Tipografia Cultura, 1937.

Ilie Dăianu, *Stegarul ideal: Dr, Amos Frâncu și desfășurarea steagului*, în *Busturi sufletești*, Cluj, Tipografia Cultura, 1937.

Ilie Dăianu, *Al doilea președinte al Asociațiunii... – Vasile L. bar. Pop* (1819-1875), Sibiu, Editura Asociațiunii, 1925.

Ilie Dăianu, *Un sfânt pribeag român – Ieremie Valacul* (1556-1625), Cluj, Editura revistei „Viața creștină", 1936.

Ilie Dăianu, *Predici sau învățături la toate duminicile și sărbătorile anului de Petru Maior*, partea I, Cluj, Tipografia „Carmen" Petru P. Barițiu, 1906.

Ilie Dăianu, *La mormântul mitropolitului Atanasie Anghel. Întemeietorul Unirii cu Roma*, Blaj, Tipografia Seminarului teologic greco-catolic, 1912.

Ilie Dăianu, *Ardealul în avangarda Renașterii Naționale*, Cluj, Tipografia Ardealul, 1939.

Mircea Popa și Valentin Tașcu, *Presa literară românească din Transilvania până în 1918*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980.

Ioan Opriș, *Câteva date despre viața și opera lui Elie Dăianu*, în „Transilvania", nr. 6 / 2002.